

Книш Тетяна Юрївна,

магістр права, старший лаборант

кафедри Теорії та історії держави і права

юридичного факультету Інституту управління та технологій

Державного університету інфраструктури та технологій,

м. Київ, Україна

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИНИКНЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ КОНФЛІКТІВ

Протягом кількох останніх років в практику корпоративних конфліктів увійшов новий термін «greenmail» або «greenmailing» (від англ. – «зелена пошта») [3], що став похідним від blackmail («чорна пошта», «рейдерство») і означає кримінально караний шантаж, вимагання. Однак між «зеленою» та «чорною» поштою є принципова відмінність: класичний грінмейл завжди здійснюється в межах закону [4]. Це явище носить назву корпоративного шантажу і є дуже поширеним не лише в житті західних компаній, а й у вітчизняних.

Грінмейл – це корпоративний шантаж, який полягає у начебто законній діяльності міноритарного акціонера (подання численних скарг, позовів проти товариства, ініціювання перевірок діяльності товариства), направленої на спонукання менеджменту або мажоритарних акціонерів товариства придбати акції у цього міноритарного акціонера за ціною, яка багаторазово перевищує їхню ринкову вартість, або отримання відступних у грошовій або іншій формі» [6].

Серед науковців існує думка, що грінмейл підпадає під категорію «зловживання правом», оскільки має ряд кваліфікуючих ознак:

1) засобом зловживання є суб'єктивні права, що належать окремим особам (акціонерам);

2) є певного роду межею, за якою безпосередньо знаходяться дії, які становлять небезпеку для відносин між акціонером і акціонерним товариством (далі - АТ);

3) зловживання акціонером своїм правом означає, що він обов'язково порушує межі свого суб'єктивного права (принцип реалізації права для власних цілей, не порушуючи прав інших осіб);

4) дії корпоративних шантажистів не завжди спричиняють прямої матеріальної шкоди для АТ [9].

Корпоративний шантаж починається тоді, коли міноритарний акціонер подає позов про нанесення йому збитків діями мажоритарних акціонерів. Він вимагає застосувати як засіб забезпечення позову не лише арешт акцій мажоритарного власника, але й заборону йому брати участь у роботі загальних зборів акціонерів.

© Книш Т.Ю., 2018

Відносини, які виникають між акціонерним товариством та грінмейлером – це відносини, у межах яких акціонер і здійснює зловживання належними йому правами. Відносини між товариством та акціонером, які складаються у процесі протидії корпоративному шантажу, також є акціонерними відносинами, в межах яких товариство реалізує належні йому права для ефективної протидії реалізації корпоративним шантажистом планів та дій, негативних для товариства[4].

Таким чином, у процесі корпоративного шантажу та протидії йому складаються дві групи правовідносин:

1) відносини, в яких як активний суб'єкт виступає певний корпоративний шантажист або їх група, об'єднаних єдиним інтересом (як суб'єкт, що протистоїть, виступає АТ, як об'єкт – відносини між акціонерами та АТ, засновані на вимогах чинного законодавства та принципах корпоративної поведінки);

2) відносини, в яких пасивним суб'єктом є грінмейлер, а активним - АТ, його лояльні акціонери, а також менеджери та службовий персонал АТ як об'єкт – відносини, які склалися в процесі корпоративного шантажу.

Вказані відносини носять певний характер протидії по відношенню до вищезгаданих дій корпоративних шантажистів. Питання про визначення дій корпоративних шантажистів як випадків зловживання окремими акціонерами своїми правами має принципове значення для визначення не тільки юридичної природи корпоративного шантажу і його поняття, але й методів боротьби з ним.

У більшості країн грінмейл заборонений законом. Наприклад, у США доходи від продажу акцій за ціною вище ринкової обкладаються податком у розмірі 80%, що робить подібну діяльність не вигідною [7]. В Україні законодавчо закріпленої норми про заборону корпоративного шантажу немає.

«Зелена пошта» становить особливу небезпеку для АТ, які не здійснюють ефективного управління, нагляду та контролю в організаційному, фінансовому, юридичному аспектах, тому для запобігання даного явища і попередження його виникнення товариствам необхідно ефективно здійснювати свій захист шляхом мінімізації кількості міноритарних акціонерів; приведення внутрішніх корпоративних документів у відповідність до чинних правових норм; максимального дотримання передбачених законодавством прав акціонерів; здійснення контролю над доступом до інсайдерської інформації компанії; попередженням виявів корпоративної розвідки, стороннього впливу на керівництво тощо [2].

В Україні прояви грінмейлу не набули широкого застосування, проте не варто виключати його поширення у майбутньому. З огляду на це, з метою запобігання негативних наслідків даного явища доцільно використовувати досвід розвинених зарубіжних країн у боротьбі з ним. Також варто включити в національне законодавство норми, які б визначали поняття «грінмейлу» та передбачали юридичну відповідальність за здійснення корпоративного шантажу.

Література:

1. Закон України «Про акціонерні товариства». – Відомості Верховної Ради. – 2008. - №. 50-51. – ст. 384
2. Алексеев І. Грінмейл як частина сучасних корпоративних відносин / І. Алексеев // Правовий тиждень. – 2011. – № 24. – С. 24-26
3. Біляк Ю. Зростання основних загроз для фінансово-економічної безпеки сучасного підприємства / Ю. Біляк // Економічний аналіз. – 2013/ - № 12. – С. 28- 31
4. Борцевич П. С. Корпоративні конфлікти: підстави виникнення та запобігання / П. С. Борцевич // Держава і право. Юридичні і політичні науки . - 2013. - № 60. С. 244-248
5. Грибанов В. П. Осуществление и защита гражданских прав / В. П. Грибанов. – М. : Статут, 2001. –21 с.
6. Живко З.Б. Грінмейл як форма корпоративного шантажу / З.Б.Живко, П.О. Муж, А. І. // Вольних Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. - № 3. Т.3. - С. 69-72
7. Фальшовник Д. Рейдерство як різновид протидії законній господарській діяльності / Д. Фальшовник // Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2014. - № 6. – С. 142-145
8. Хатнюк Ю. А. Визначення поняття рейдерства та його характеристика у законодавстві України / Ю. А. Хатнюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. - № 4. – С. 174-185
9. Чаварга Н. І. Грінмейлінг як особливий вид поглинання компаній [Електроний ресурс] / Н. І. Чаварга. - Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=1765>.